

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Sayın Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Bedia ÖZGÖKÇE ERTAN

Van Milletvekili

Anayasa'nın 18. maddesi angaryayı yasaklamakta tutuklu ve hükümlülerin çalıştırılmasının ise kanunla düzenlenebileceğini söylemektedir. Muhakkak mahpusların çalıştırılmasını düzenleyecek şekil ve şartların yer aldığı kanunun Anayasa'ya aykırı olması beklenemez.

Türkiye'de mahpusların çalıştırılmasını ise 4301 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun Kuruluş ve İdaresine İlişkin Kanun düzenlemekte ve Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

4301 sayılı yasada İşyurtları Kurumu'nun amacı şöyle ifade edilir: Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının korunup geliştirilmesi veya bir meslek ve sanat öğrenmeleri amacına yönelik olarak çalışmalarını sağlamak üzere; işyurtları açmak ve bunların bütün mali ve idari işlerini bir merkezden düzenlemek ve yönetmek amacıyla Adalet Bakanlığına bağlı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu kurulmuştur.

İşyurtları Kurumu'na baktığımızda bu alanın endüstri ürünleri, el işi ürünleri, tarım ve hayvancılık ürünleri, inşaat ve onarım işleri, hizmet sektörü, uygulamalı sosyal tesis işletmeciliği olmak üzere altı başlıkta faaliyet yürüttüğü anlaşılmaktadır.

2015 İşyurtları Faaliyet Raporuna göre ise İşyurtları Kurumu, 181 farklı işkolunda faaliyet yürütmekte, 2,5 milyar liraya yakın bütçesi, mal ve hizmet satışından 1,1 milyar lira geliri, 18 binin üzerinde personeli, 40 binden fazla mahpus çalışanı ve 258 farklı işyeri olan büyük bir kamu iktisadi teşekkülü gibidir.

Anayasa'nın ilgili hükmü angaryayı yasaklamakla birlikte zorunlu çalıştırmayı serbest bıraktığından ilgili yasa uyarınca çalıştırılan mahpuslara, çırak, kalfa veya usta olma hallerine göre sırasıyla 8,5; 9; 11 TL günlük yevmiye ödenmektedir.

Yani hapiste çırak olarak çalışan bir mahpus, iş kanunu çerçevesinde, haftanın altı günü, sürekli çalıştığında aylık maksimum 195 TL, usta işçi ise aylık 260 TL kazanabilmektedir. Bu kişilerin sigortalılıkları ise güncel koşullar için geçerli olmakta ve bir mahpus cezaevinde kaldığı 10 yıl boyunca çalışsa dahi tahliye olduğunda emeklilik süresine bir etkisi olmamaktadır.

İşyurtları Kurumu'nun faaliyet raporlarından ise 1,1 milyarlık gelirin sadece %5'inin mahpuslara verildiği kalan miktarının önemli bir bölümünün yeni cezaevleri yapmak üzere harcandığı belirtilmektedir.

Öte yandan bir şirket gibi hareket eden ve kâr etmeyi hedefleyen İşyurtları Kurumu, özel sektörle işbirliği de yapmaktadır. Bu anlamda 2015 yılında özel sektörde çalıştırılan 1947 mahpus 11 milyon TL kâr edilmesini sağlamıştır.

Daire başkanı ve diğer ilgili bürokratların yaptıkları açıklamalarla İşyurtları Kurumu'nun "adeta bir fabrika gibi çalıştığı" yönündeki açıklamaları kurumun mevzuattaki amacından aşarak hükümlülerle ağır emek-sömürü ilişkisi kurduğu kaygılarını arttırmaktadır.

Buna göre;

- 1) Cezaevlerinde zorla çalıştırmaya tabi tutulan mahpus sayısının 2002 yılından bu yana yıllara göre dağılımı nedir?
- 2) Bu dönemde işçilere ödenen toplam ücret elde edilen toplam gelirin ne kadarını oluşturmaktadır, yıllara göre dağılımı nedir?
- 3) Bakanlığınızın önümüzdeki dönemde mahpusların zorunlu çalıştırılmasını sağlayacak açık cezaevi inşa etme planı var mıdır? Bu kapsamda hangi şehirde kaç kapasiteli ne tip cezaevleri yapılması planlanmaktadır?
- 4) İşyurtları Kurumu'nun zorla çalıştırma kapsamında özel sektörle ortaklıklar kurması ve işbirliği yapması Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 29 No'lu Zorla Çalıştırma Sözleşmesi'nin 2. Maddesiyle çeliştiğini düşünüyor musunuz?
- 5) İşyurtları Kurumu'nun her sene artan ve milyar liralara aşan gelirini zorla çalıştırılan mahpuslara paylaşmak gibi bir çalışmanız var mıdır?
- 6) Çalışmayı reddeden mahpusların açık cezaevlerinde kalma koşulları taşısalar dahi kapalı cezaevlerine gönderilmekle ve derhal disiplin cezasıyla cezalandırılmakla tehdit edildikleri iddiaları doğru mudur? Bu iddialara dair araştırma yapılmış mıdır? Ve iddiaları aydınlatmak üzere araştırma yapmayı; sorumlular hakkında işlem yapmayı düşünüyor musunuz?
- 7) Mahpusların çalışma ortamında karşılaştıkları başta düşük ücretler ve çalışma sürelerinin uzunluğu gibi olumsuz faktörleri gidermek için bir çalışmanız var mıdır?
- 8) Mahpusların çalışma ortamlarının ulusal ve uluslararası sivil denetime açmayı düşünüyor musunuz?
- 9) Mahpusların çalışma koşullarını ve sosyal güvencelerini İş Hukuku'na uygun hale getirmeyi düşünüyor musunuz?